

01

භූගෝල විද්‍යාව හඳුනා ගනිමු

බුදු දහම ස්වාභාවික පරිසරය පිළිබඳ විද්‍යාත්මක පදනමක් සහිත දර්ශනයක් ඉදිරිපත් කර ඇත.

සාර්ථක ජීවිතයක් ගත කිරීම සඳහා නොයෙකුත් සමාජීය අත්දැකීම් හා පාරිසරික සිදුවීම් පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කිරීමට සිදු වේ. පරිසරය පිළිබඳ නිවැරදි ව අවබෝධ කර ගැනීම හික්ෂුන් වහන්සේලාට ද වැදගත් ය. භූගෝල විද්‍යාව විෂය ඒ සඳහා නිවැරදි මඟ පෙන්වීමක් කරයි.

භූගෝල විද්‍යාව යනු

භූගෝල විද්‍යාව සඳහා ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ භාවිත වන පදය වන්නේ Geography (ජ්‍යොග්‍රැෆි) යන්න යි. මෙම පදය ග්‍රීක භාෂාවෙන් බිඳී ආවකි. මෙහි සරල අර්ථය වන්නේ පෘථිවිය පිළිබඳ ව හදාරණ විෂය යන්න යි.

භූගෝල විද්‍යාව පිළිබඳ ඉදිරිපත් වී ඇති නිර්වචනයක්

- භූගෝල විද්‍යාව යනු ස්වාභාවික හා මානුෂ පරිසරයේ නිරතුරු ව සිදු වන ක්‍රියාවලීන් මෙන් ම ඒවා අතර සිදු වන විවිධ අන්තර් සම්බන්ධතා මගින් කාලය හා ප්‍රදේශ අනුව නිර්මාණය වන වෙනස්කම් අධ්‍යයනය කරනු ලබන විෂයයකි.

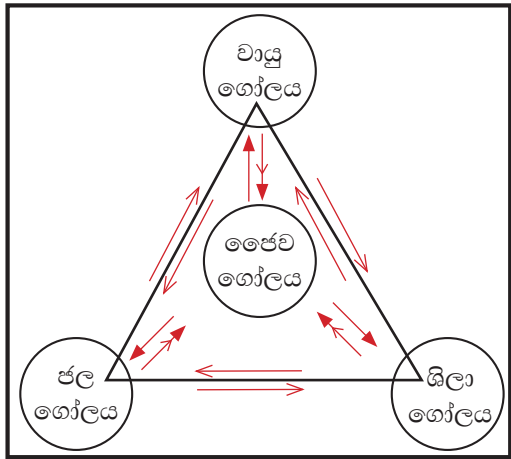
හික්ෂුන් වහන්සේලා වශයෙන් තම කාර්යභාරය හොඳින් ඉටු කිරීම සඳහා භූගෝලීය තොරතුරු අධ්‍යයනය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඒ සඳහා මෙම විෂය බෙහෙවින් උපකාරී වේ.

ක්‍රියාකාරකම 1

1. භූගෝල විද්‍යාව පිළිබඳ ව හැඳින්වීමක් කරන්න.
2. ඔබ ජීවත් වන පරිසරයේ දැකිය හැකි,
 - අ. ස්වාභාවික ක්‍රියාවලි තුනක් නම්කරන්න.
 - ආ. මානව ක්‍රියාකාරකම් තුනක් නම්කරන්න.

පරිසරය හා මිනිසා

බුදුන් වහන්සේ, ‘පතිරූප දේස වාසෝච’ යන්නෙන් සුදුසු ප්‍රදේශයක ජීවත් වීම උතුම් මංගල කරුණක් ලෙස මහා මංගල සූත්‍රයේ දී දේශනා කළ සේක. පරිසරයේ ඇති බොහෝ ගුණාංග මිනිසාගේ පැවැත්මට වැදගත් වේ. එසේ ම මිනිසාගේ නොයෙක් ක්‍රියාකාරකම් ද පරිසරයේ පැවැත්ම තීරණය කරයි. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ මිනිසා සහ පරිසරය අතර ඉතා සමීප සබඳතාවක් පවතින බව ය. පරිසරයෙහි මූලිකාංග වායුගෝලය, ජලගෝලය, ශිලා ගෝලය සහ ජෛව ගෝලය ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. පහත දැක්වෙන රූප සටහනින් පරිසරය සකස් වී ඇති ප්‍රධාන කොටස් හා ඒවා අතර පවතින සම්බන්ධතාව නිරූපණය වේ.

1.1 රූපය : පරිසරයේ මූලිකාංග අතර ඇති සබඳතාව

අතීතයේ ජීවත් වූ මිනිසා පරිසරයේ තිබුණු ද්‍රව්‍ය ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් තම මූලික අවශ්‍යතා ඉටු කරගෙන ඇත. ඔහු පලතුරු වර්ග, අල වර්ග, මස්

වර්ග ආදිය ආහාර ලෙස ද කොළ අතු හා සත්ත්ව හම් ආදිය ඇඳුම් ලෙස ද ගස් බෙහ, ගල් ගුහා නිවාස ලෙස ද භාවිත කරමින් තම මූලික අවශ්‍යතා ඉටු කරගෙන ඇති අයුරු හඳුනාගත හැකි ය.

ලෝකය මත මිනිස් ප්‍රජාව ශීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වීමත් සමඟ මිනිසුන්ගේ මූලික අවශ්‍යතා සංකීර්ණ විය. මිනිසා, එම මූලික අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමට පරිසරය දැඩි සේ ප්‍රයෝජනයට ගත්තේ ය. කපු පුළුන්, ලොම් වැනි දෑ මගින් ඇඳුම් වර්ග සෑදීය. එසේ ම විවිධ උපකරණ හා ආයුධ වර්ග ද නිර්මාණය කළේ ය. විද්‍යාවේ දියුණුව සමඟ පරිසරයට හානිකර අයුරින් සිදු වූ ඇතැම් මිනිස් ක්‍රියා හේතුවෙන් පරිසර සමතුලිතතාව බිඳ වැටීම ද සිදු විය.

නිදසුන් ලෙස :-

- වායුව දූෂණය වීම
- ජලය අපවිත්‍ර වීම හා පානීය ජලය හිඟ වීම
- ස්වාභාවික ආපදා වැඩි වීම
- සමහර ජීවීන් වඳ වී යාම

බුදුන්වහන්සේ භික්ෂූන්වහන්සේලා වෙනුවෙන් ඉදිරිපත් කර ඇති සේබියා ධර්මවලින් මිනිසා හා පරිසරය අතර සබඳතාව මෙන් ම පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ව ද උපදෙස් දී ඇත.

නිදසුන් ලෙස :-

- ජලයට කෙළ ගැසීම, මුත්‍ර කිරීම නොකළ යුතු බවත්
- ගස් කැපීමෙන් වැළකිය යුතු බවත් පෙන්වා දී ඇත.

ක්‍රියාකාරකම 2

1. මිනිසාගේ මූලික අවශ්‍යතා වන්නේ මොනවා ද?
2. අතීතයේ දී මිනිසා මූලික අවශ්‍යතා ඉටුකර ගත්තේ කෙසේ ද?
3. නූතන මිනිසා තම මූලික අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමේ දී පරිසරයට සිදු කරන අහිතකර බලපෑම් මොනවා ද?
4. පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා උපයෝගී කර ගත හැකි බොද්ධ ඉගැන්වීම් මොනවා ද?

භූගෝල විද්‍යාවේ උපවිෂය ක්ෂේත්‍ර

ස්වාභාවික හා සමාජීය විද්‍යාවන්ගේ දැනුමේ සංකලනයක් ලෙස භූගෝල විද්‍යාව හඳුනා ගැනේ. භූගෝල විද්‍යාව විෂයෙහි තවත් විවිධ විෂය ක්ෂේත්‍ර ගණනාවක දැනුම අන්තර්ගත වී ඇත. එවැනි විෂයන් කිහිපයක් උදාහරණ ලෙස පහත දැක්වේ.

● භූ විද්‍යාව ● කාලගුණ විද්‍යාව ● ජීව විද්‍යාව ● පරිගණක විද්‍යාව	● ඉතිහාසය ● ආර්ථික විද්‍යාව ● කෘෂිකර්මය ● සමාජ විද්‍යාව

මෙම විෂයන් ඇසුරින් භූගෝල විද්‍යාවේ උප විෂයයන් රැසක් නිර්මාණය වී ඇත. උදාහරණ ලෙස භෞතික භූගෝල විද්‍යාව, සමාජ භූගෝල විද්‍යාව, ආර්ථික භූගෝල විද්‍යාව, කෘෂිකාර්මික භූගෝල විද්‍යාව, ජෛව භූගෝල විද්‍යාව හා වෛද්‍ය භූගෝල විද්‍යාව යනාදී විෂයයන් සඳහන් කළ හැකි ය.

භූගෝල විද්‍යාව හැදෑරීමේ දී මෙම උපවිෂය ක්ෂේත්‍රයන්ගේ විවිධ විෂය කරුණු අධ්‍යයනය කිරීමට හික්ෂුන් වහන්සේලාට අවකාශ ලැබේ. එමගින් අප අවට පරිසරය හා මානව ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ ව මනා දැනුමක් ලැබෙනු ඇත.

ක්‍රියාකාරකම 3

01. භූගෝල විද්‍යාවේ උපවිෂය ක්ෂේත්‍ර තුනක් නම්කරන්න.
02. එම විෂයය ක්ෂේත්‍ර තුළින් අවධාරණය කරන කරුණු මොනවා ද?

භූගෝල විද්‍යාව ඉගෙනීමේ ප්‍රයෝජන

භූගෝල විද්‍යාවේ අන්තර්ගත විෂය කරුණු හැදෑරීම මගින් පරිසර හිතකාමී මිනිසෙකු නිර්මාණය වීමට අවශ්‍ය නිසි මඟපෙන්වීමක් සිදු වේ. විශේෂයෙන් භූගෝල විද්‍යාව විෂයයක් ලෙස අධ්‍යයනය කිරීම යහපත් ලෝකයක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා කරනු ලබන ආයෝජනයක් ලෙස ද සැලකිය හැකි ය.

භූගෝල විද්‍යා විෂයය හැදෑරීමෙන් ලබාගත හැකි ප්‍රයෝජන කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- තමා ජීවත් වන පරිසරයේ විවිධත්වය තේරුම් ගෙන එකිනෙකා සමඟ හා පරිසරය සමඟ සහයෝගයෙන් ජීවත් වීමට හුරු වීම.
- ස්වභාව ධර්මය සහ සමාජය අතර ඇති අන්තර් සම්බන්ධතාව පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගත හැකි වීම.
- ස්වාභාවික පරිසරය සහ සමාජීය පරිසරය සමඟ යහපත් ව ජීවත් වීමට අවශ්‍ය දැනුම, ආකල්ප, කුසලතා ලබා ගැනීම.
- භෞතික හා මානව භූ දර්ශනයේ ස්වභාවය සහ එම ක්‍රියාවලි පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගත හැකි වීම.
- දත්ත හා තොරතුරු විශ්ලේෂණය කිරීමේ හැකියාව සහ දත්ත නිරූපණය කිරීමට හා ඊට අදාළ විද්‍යාත්මක ක්‍රම ශිල්ප භාවිතයට හුරු වීම.
- වැඩ ලෝකයට අවශ්‍ය කුසලතා වර්ධනය කරගත හැකි වීම.
- පරිසර හිතකාමී ජීවන රටාවකට හුරු වීමට අවධානය යොමු වීම.
- කාලීන වශයෙන් සිදු වන සිදුවීම් පිළිබඳ දැනුම් සම්භාරයක් ලැබීම.
- පරිසරය ආරක්ෂා කරන ආදර්ශවත් ජීවිතයක් ගත කරන පුද්ගලයෙකු නිර්මාණය වීම.
- පරිසරය තිරසාර ව පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය නිපුණතා වර්ධනය කර ගැනීම.
- ධනාත්මක ආකල්පවලින් මනස සංවර්ධනය වීම.

ක්‍රියාකාරකම 4

1. භූගෝල විද්‍යාව විෂයයක් ලෙස ඉගෙන ගැනීමෙන් ඔබට ලැබෙන ප්‍රයෝජන මොනවා ද?
2. “යහපත් පුරවැසියෙකු නිර්මාණය වීමට භූගෝල විද්‍යා විෂය කරුණු වැදගත් වේ.” මේ පිළිබඳ ඔබේ අදහස් දක්වන්න.

පිරිවෙන/පන්සල අවට පරිසරය

මිනිඳු මහරහතන්වහන්සේගේ ලංකාගමනයත් සමඟ ශ්‍රී ලංකාව බෞද්ධාගමික නැඹුරුවක් සහිත සංස්කෘතියකින් හෙබි රටක් ලෙස පරිවර්තනය විය. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජයෙහි ගමයි - පන්සලයි වැවයි - දාගැබයි යන සංකල්පය මුල්බැස ගැනිණි. මෙම සංකල්පයන් සමඟ ම පන්සල හා ඒ අවට නව සංස්කෘතික හා සමාජීය වටපිටාවක් නිර්මාණය විය.

ශ්‍රී ලංකාවේ පිරිවෙන් විවිධ පාරිසරික ලක්ෂණ සහිත ප්‍රදේශයන්හි පිහිටා ඇත. එහි දී ග්‍රාමීය, නාගරික මෙන් ම තෙත් හා වියළි කලාපීය වශයෙන් ද කඳුකර හා වෙරළාසන්න ආදී ලෙස ද පාරිසරික ප්‍රදේශ දැකිය හැකි ය.

ග්‍රාමීය පරිසරවල කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට වැඩි නැඹුරුවක් පෙන්නුම් කරයි. නාගරික ප්‍රදේශවල සේවා හා කර්මාන්ත ආශ්‍රිත කටයුතු බහුල ව දක්නට ලැබේ.

1.2 රූපය : විවිධ මානව කටයුතු

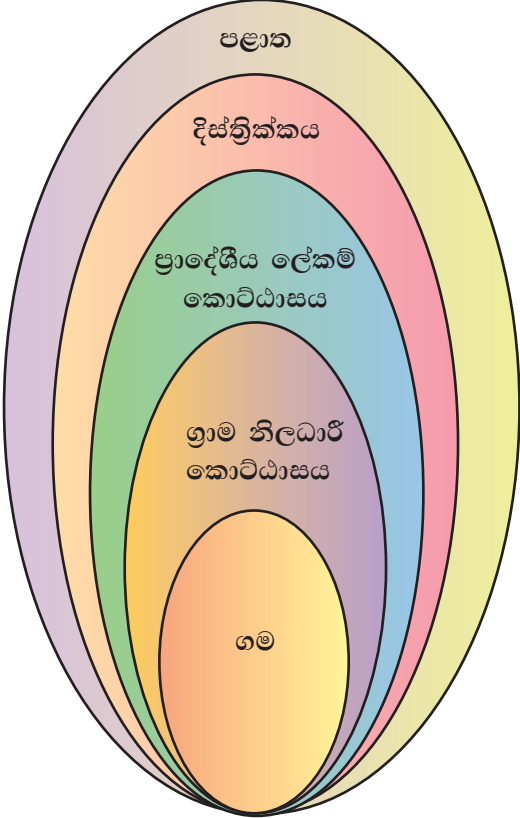
1.3 රූපය : භූමියේ විවිධත්වය හා මානව කටයුතු

ක්‍රියාකාරකම 5

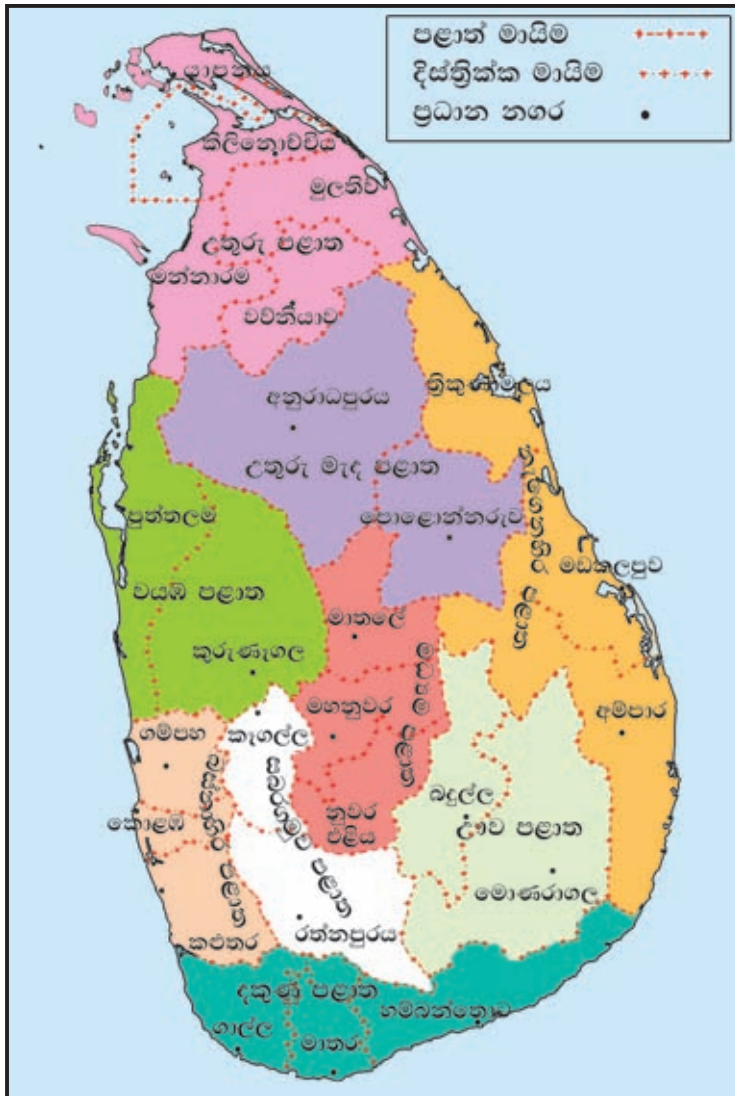
1. ඔබේ පිරිවෙන පිහිටි පාරිසරික කලාපය කුමක් ද?
2. එම පාරිසරික කලාපය පිළිබඳ විස්තරයක් සපයන්න.

පිරිවෙණේ/ පන්සලේ පිහිටීම හඳුනා ගනිමු

පිරිවෙණ පිහිටා ඇති කුඩා ම පරිපාලන ඒකකය වන්නේ ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාසය යි. එක ගමක් හෝ ගම් කීපයක් එකතු වීමෙන් ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාසය සෑදේ. නගරයක් ගත් විට එහි ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාස කිහිපයක් තිබිය හැකි ය. සෑම ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාසයකට ම නමක් හා අංකයක් ඇත. ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාස කිහිපයකින් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය සෑදේ. ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස කීපයක් එක් වී දිස්ත්‍රික්කයක් සෑදේ. දිස්ත්‍රික්ක දෙකක් හෝ වැඩි සංඛ්‍යාවක් එකතු වී පළාත් සෑදේ. පළාත යනු ශ්‍රී ලංකාවේ විශාල ම පරිපාලන ඒකකය යි.

1.4 රූපය :
ශ්‍රී ලංකාවේ පරිපාලන ධුරාවලිය

1.1 සිතියම : ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සහ පරිපාලන දිස්ත්‍රික්ක

ක්‍රියාකාරකම 6

1. ඔබේ පිරිවෙණ පිහිටි,

- i. ගම හෝ නගරය නම්කරන්න.
- ii. ග්‍රාම නිලධාරී කොට්ඨාසයේ නම සහ අංකය ලියන්න.
- iii. ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසය නම්කරන්න.
- iv. දිස්ත්‍රික්කය හා පළාත නම්කරන්න.

භෞතික හා සංස්කෘතික පරිසරය

අප අවට පරිසරය යන්නෙන් හඳුන්වන්නේ ජීවත්වීම සඳහා අවශ්‍ය වන මූලික භෞතික හා සංස්කෘතික සාධක ලබාදෙන ප්‍රදේශය යි. පරිසරය තුළ මිනිසා විශේෂ ස්ථානයක් හිමි කරගෙන ඇත. භූගෝල විද්‍යාත්මක ව හැදෑරීමේ දී පරිසරය ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදිය හැකි ය. එනම්,

- 01. භෞතික පරිසරය
- 02. සංස්කෘතික පරිසරය

යනුවෙනි.

භෞතික පරිසරය යනු සෞඛ්‍යදායී විසින් නිර්මාණය කර ඇති වටපිටාව යි. භූමිය, ජලය, වාතය, හිරු එළිය, ඛනිජ සම්පත්, ස්වාභාවික වනාන්තර හා භූ ලක්ෂණ යන අංග ඒ තුළ දැකිය හැකි ය.

සංස්කෘතික පරිසරයට මිනිසාගේ දැනුම, අත්දැකීම්, පලපුරුද්ද හා තාක්ෂණය මත නිර්මාණය කළ සියල්ල අයත් වේ. විවිධ භෝග වගාවන්, මහා මාර්ග, ගොඩනැගිලි යනාදිය සංස්කෘතික පරිසරයේ ප්‍රධාන අංගයන් ය.

පිරිවෙණ අවට පිහිටි භෞතික හා සංස්කෘතික පරිසරයට අයත් දැවලින් උදාහරණ කිහිපයක් පහත රූප සටහන නිරීක්ෂණය කිරීම මගින් තවදුරටත් අවබෝධ කරගත හැකිය.

1.5 රූපය : පිරිවෙණ අවට පිහිටි භෞතික හා සංස්කෘතික පරිසරය හා ඒවාට අයත් දෑ

ක්‍රියාකාරකම 7

01. ඔබේ පිරිවෙණ පිහිටි පරිසරය පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක් කරන්න.
02. පිරිවෙණ ආසන්න ප්‍රදේශයේ ජනතාවගේ ජීවනෝපායන් මොනවා ද?
03. ඔබේ පිරිවෙණ පිහිටි ප්‍රදේශයේ මානව කටයුතු හේතුවෙන් පරිසරයේ ඇති වී තිබෙන වෙනස්කම් දක්වන්න.